

HÁSKÓLINN Á BIFRÖST
BIFRÖST UNIVERSITY

Hverju breytti Ríófundurinn '92?

Hin grýtta leið frá hugmyndum til breyttar hegðunar

Auður H Ingólfssdóttir

Lektor í alþjóðastjórnnum og sviðsstjóri félagsvísindasviðs

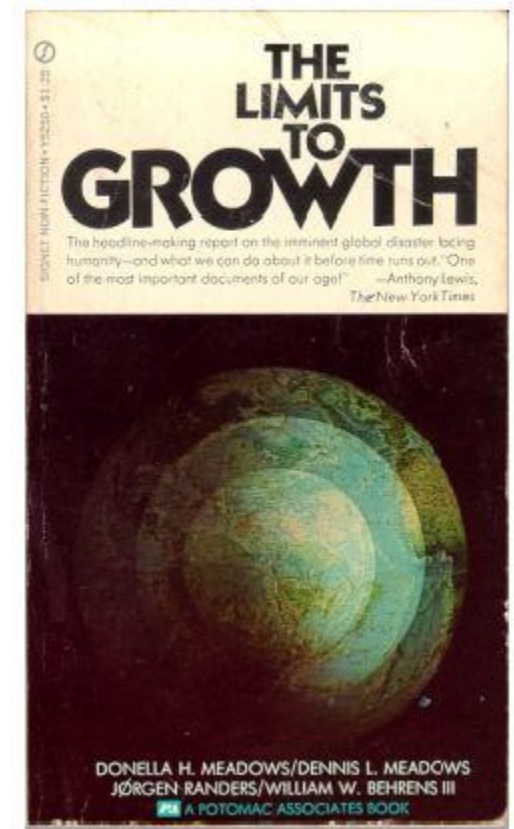
Earthrise

25. des 1968

Endimörk vaxtarins

- Rómarklúbburinn (1968)
  - Endimörk vaxtarins (1972)
- Umhverfiráðstefna S.þ. í Stokkhólmi 1972
- Sameiginleg framtíð okkar (1987)
  - Sjálfbær þróun
- Ríófundurinn um umhverfi og þróun (1992)

Ríófundurinn 1992

- Áhersla á bæði „umhverfi“ og „þróun“
- Tveir alþjóðasamningar undirritaðir
  - Rammasamningur S.þ. Um loftslagsbreytingar
  - Samningur um líffræðilega fjölbreytni
- Þrjú önnur mikilvæg skjöl
  - Ríóyfirlýsingin
  - Dagskrá 21
  - „Forest principles“

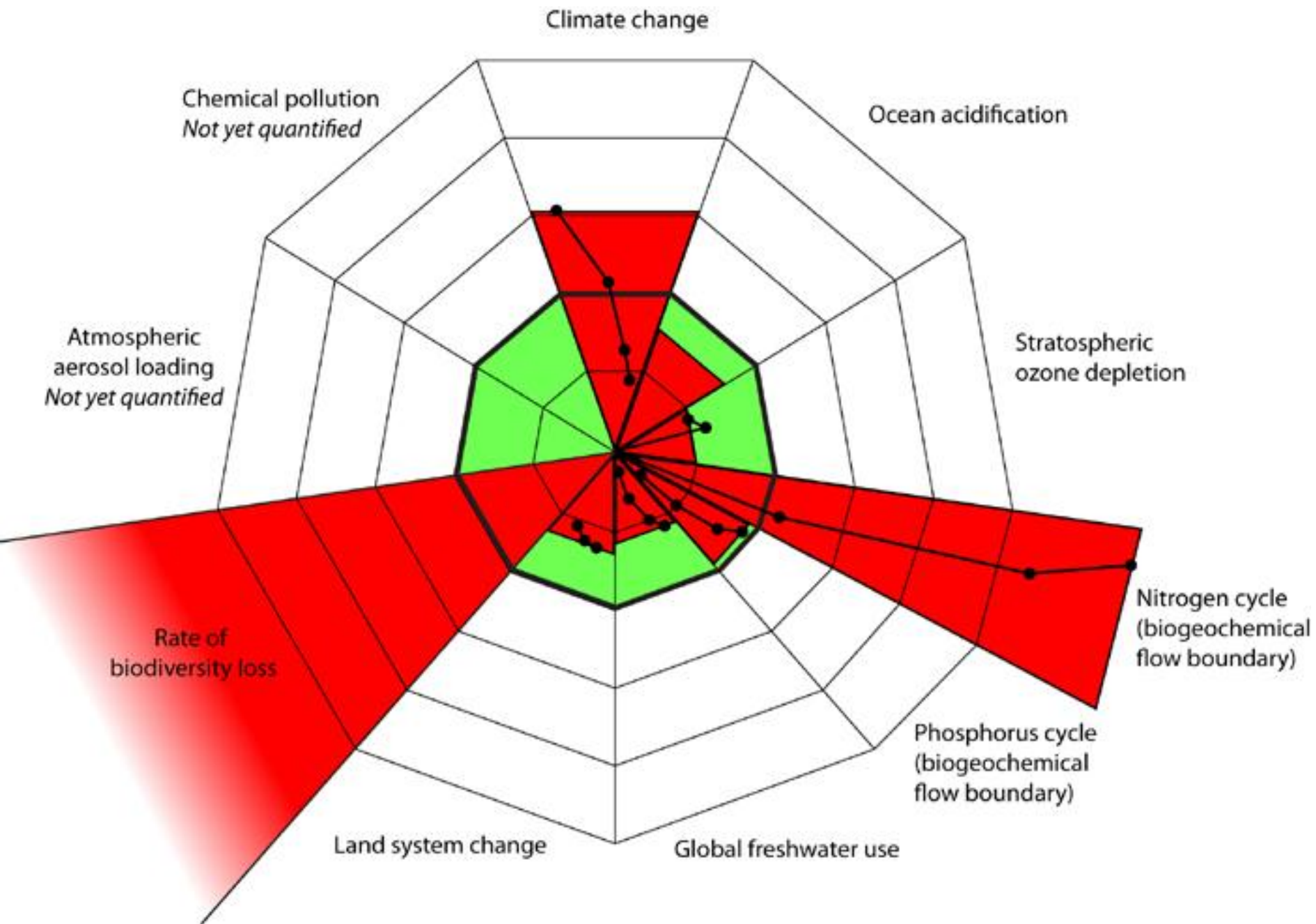

Hver voru áhrifin?

- Aukin umræða; auking meðvitund?
  - Mörg þúsund blaðamenn voru í Ríó
- Fleiri ráðstefnur fylgdu í kjölfarið og fleiri samningar urðu til
  - (t.d. Eyðimerkursamningurinn, Kyotobókunin)
- Þó Dagskrá 21 væri ekki samningur heldur pólitískt skjal hefur það haft áhrif á löggjöf og stefnumörkun víða um heim.

Þolmörk plánetunnar (Planetary Boundaries)

- Grein sem hópur vísindamanna birti árið 2009.
- Fjallar um eftirfarandi spurningu:
  - Hvaða hringrásir og kerfi þurfum við að gæta að til að halda okkur innan þolmarka náttúrunnar?
  - Spurning á ensku: “which Earth-system processes must we be stewards of to remain within the desired state?”
- Niðurstöður: Níu þættir skilgreindir sem hafa ákveðin þolmörk
- Þolmörkin tengjast innbyrðist og vísindamennirnir telja að við höfum þegar farið yfir þolmörk varðandi þrjá af þessum níu þáttum.
  - Heimild: Rockström et al. (2009). “Planetary Boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity”. *Ecology and Society*, 14(29):32

Að hugsa á heimsvísu en framkvæma heima fyrir

- Áhrif Ríófundarins á Ísland
  - Á landsvísu
    - Fjöldmörg ný lagafrumvörp gengið í gildi eftir 1992
    - Velferð til framtíðar (2002)
    - Efling græns hagkerfis (2012)
    - Rammaáætlun um vernd og nýtingu náttúrusvæða
  - Sveitarfélög:
    - Staðardagskrá 21
    - Earthcheck

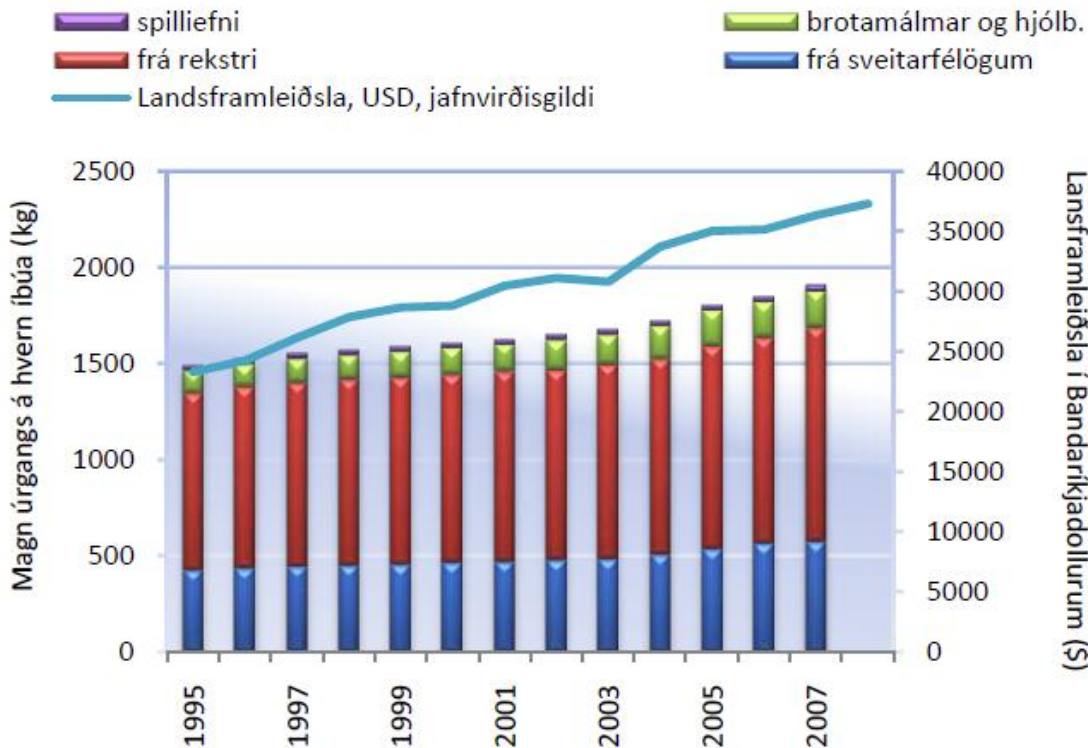
Frá hugmynd til breyttrar hegðunar

- Sjálfbær þróun er hugtak sem flestir eru samþykkir, a.m.k. í orði....
- ... en hafa breyttar áherslur leitt til breyttrar hegðunar?
- Hvað segja tölurnar?

Magn úrgangs á íbúa: 1995-2007

Rectangular Snip

Mynd 1: Magn úrgangs á Íslandi á hvern íbúa á tímabilinu 1995 til 2008, samanborið við landsframleiðslu í bandaríkjadollurum.

Úrgang má flokka á ýmsu vegu en hér er sýnt heildarmagn úrgangs í fjórum flokkum
Heimilisúrgangur, rekstrarúrgangur, brótajárn/hjólbardar og spilliefni.

Heimild: Umhverfisstofnun

Losun GHL – þróun á Íslandi

Heimild: Environmental Protection Agency (2011). Emissions of greenhouse gases in Iceland from 1990 to 2009. National Inventory Report 2011 Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change and the Kyoto Protocol

Table 2.4: Emissions of CO₂ by sector 1990-2009 in Gg.

	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009
Fishing	656	772	720	626	565	517	597
Road vehicles	521	547	602	761	904	851	852
Stationary combustion, liquid fuels	243	229	214	179	162	112	112
Industrial processes	393	428	769	838	1,134	1,569	1,583
Construction	121	149	197	215	196	188	129
Geothermal	67	82	164	123	152	185	175
Other	172	120	109	135	188	172	107
Total CO ₂ emissions	2,172	2,326	2,775	2,877	3,301	3,595	3,556

Hvar eru þröskuldarnir?

- Hvers vegna segjum við eitt og gerum annað?
- Er hagvöxtur forsenda áframhaldandi lífsgæða í hinum iðnvædda heimi?
- Hvað gerist ef við hættum að „vaxa“?
- Hvað getur hraðað breytingum í átt að sjálfbærari lífsstíl?
  - Hugarfar? Hagrænir hvatar? Hamfarir og áföll?
- Leysir grænt hagkerfi vandann?

Úr skýrslu Íslands til Ríó+20

- Q: What are the risks to sustained progress convergence among the 3 pillars of sustainable development?
- A: Problems related to slow growth could lead to lower political priority and less financial contributions to environmental projects and other projects that can accelerate progress towards sustainable development.
  - Úr: Iceland's response to the Questionnaires of UNDESA as Contribution to UNCSD

